ARAŞTIRMA MAKALESİ

MUHASEBE BİLGİ SİSTEMİNDE PAKET PROGRAMLARI KULLANIMININ DENETİM RİSKLERİNİ AZALTMADAKİ ROLÜNÜN ARAŞTIRILMASI: VAN İLİ ÖRNEĞİ[1]

INVESTIGATION OF THE ROLE OF USING PACKAGE PROGRAMS IN ACCOUNTING INFORMATION SYSTEM ON REDUCING AUDIT RISKS: VAN CITY EXAMPLE

Dr. Öğr. Üyesi Murat KARA*
Doç .Dr. Nazan Güngör KARYAĞDI**
Doç. Dr. Yusuf KURT***

ÖZ

Bilgi teknolojisinde meydana gelen gelişmeler yapılan işlemlerin bilgisayar aracılığıyla gerçekleştirilmesine ve bu amaçla çeşitli yazılımların kullanılmasına neden olmuştur. Bilgisayar kullanımı muhasebe alanında önemli bir yer tutmakta ve geliştirilmiş çeşitli yazılımlar sayesinde muhasebe bilgileri bilgisayarlarda tutulabilmektedir. Bu yazılımlara muhasebe paket programı denilmekte ve bu program sayesinde işletme bilgileri tekdüzen hesap planı aracılığıyla kaydedilip, sınıflandırılıp, raporlanmaktadır. Program sayesinde yapılan analizlerde meslek mensuplarına kolaylık sağlamaktadır. Muhasebe bilgi sisteminde paket programları kullanımının denetim risklerini azaltmada etkisinin olup olmadığı araştırılmıştır. Bu çalışma ile muhasebe bilgi sisteminde paket programları kullanımının denetim risklerini azaltmada etkisinin olup olmadığının tespit edilmesi amaçlanmıştır. Araştırmada veri toplamak için anket yönteminden faydalanılmıştır. Van ilinde faaliyet gösteren 246 muhasebe meslek mensubu ankete örneklem olarak seçilmiş, anket sonucu elde edilen

[1] Bu çalışma 28 – 30 Eylül 2023 tarihleri arasında Dicle Üniversitesinde düzenlenen, 8.Socrates Uluslararası Eğitim, İşletme, Ekonomi ve Sosyal Bilimler Kongresinde sözlü olarak sunulmuş ve bildiri özetleri kitabında yayınlanmış " Muhasebe Bilgi Sisteminde Paket Programları Kullanımının Denetim Risklerini Azaltmadaki Etkisi Üzerine Bir Araştırma " başlıklı özet bildirinin genişletilmiş halidir.

* Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi,Gevaş Myo , m.kara@yyu.edu.tr ORCID: https://orcid.org/000-0002-2235-1827

** Bitlis Eren Üniversitesi,Sosyal Bilimler Myo , ngkaryagdi@beu.edu.tr ORCID: https://orcid.org/0000-0003-3938-4147

*** Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi,Özalp Myo , yusufkurt@yyu.edu.tr ORCID: https://orcid.org/0000-0002-1071-4205

Makale Geliş Tarihi: 22.12.2023
Kabul Tarihi: 29.05.2024

veriler SPSS istatistik programında Kruskall Wallis H ve Manny Whitney U testleri kullanılarak analiz edilmiştir. Yapılan analiz sonucunda, muhasebe bilgi sisteminde paket programları kullanımının denetim risklerini azaltmada önemli etkisi olduğu tespit edilmiştir. Yapılan çalışma ile muhasebe meslek mensupları demografik özelliklerine göre incelendiklerinde ise muhasebe bilgi sisteminde paket programları kullanımının denetim risklerini azaltmada etkisi olmadığı tespit edilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Muhasebe Paket Programları, Denetim Riski, Muhasebe Meslek Mensupları

ABSTRACT

Developments in information technology have led to the transactions being carried out through computers and the use of various software for this purpose. The use of computers has an important place in the field of accounting and accounting information can be kept on computers thanks to various developed software. These software are called accounting package programs and thanks to this program, business information can be kept in a uniform manner. It is recorded, classified and reported through the chart of accounts. Thanks to the program, it provides convenience to professionals in the analysis made. It has been investigated whether the use of package programs in the accounting information system has an effect on reducing audit risks.This study aims to determine whether the use of package programs in the accounting information system has an effect on reducing audit risks.The survey method was used to collect data in the research. 246 professional accountants operating in Van province were selected as a sample for the survey, and the data obtained as a result of the survey were analyzed using the Kruskall Wallis H and Manny Whitney U tests in the SPSS statistical program.As a result of the analysis, it was determined that the use of package programs in the accounting information system had a significant effect on reducing audit risks. When the accounting professionals were examined according to their demographic characteristics, it was determined that the use of package programs in the accounting information system did not have an effect on reducing audit risks.

Keywords: Accounting Packet Programs, Audit Risks, Certified Public Accountant-CPA

1. GİRİŞ

Araştırmada kullanılan anket formu, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimleri Yayın Etik Kurulu Başkanlığının 09.05.2023 tarihinde alınan 15 nolu karar sayısı ile uygun görülmüştür.

Gelişen teknolojiye uyum sağlamak için büyük gelişmeler kaydeden muhasebe bilimi, bütün uygulayıcıları tarafından teknolojinin takibini zorunlu hale getirmiştir. Gerek işletmeler, kamu kuruluşları olsun gerekse muhasebe faaliyetlerinin yürütüldüğü muhasebe büroları olsun bilgisayar kullanımının yoğun olduğu yerlerdir. Günümüzde her alanda yoğun olarak kullanılan bilgisayarlar gelişen teknoloji ile bütünleşerek yapılan işlemlerin zaman, maliyet, iş gücü gibi açılardan tasarruf sağlamasına ortam hazırlamaktadır. Özellikle çağın ve işletmelerin gereksinimlerine uyum sağlamak için teknoloji şirketleri tarafından geliştirilmeye çalışılan yazılım ve programlar geliştirilmiştir. Her alanda geliştirilen bu tür yenilikler muhasebe alanında da hissedilmeye başlanmıştır. Bu sürecin daha da kolaylaşması açısından muhasebe işlemlerinde kullanılmak üzere gelişen ve geliştirilmeye devam eden bir takım yazılımların da mevcut olduğu bilinmektedir. Eta, Zirve, Orka, Luca, Netsis, SAP vb. program ve yazılımlar bunlara birer örnektir.

Günlük, aylık ve yıllık işlemlerin kayıt altına alınması ve daha az hatalarla gerçekleştirilmesi amacıyla muhasebe paket program kullanımı giderek artmaya başlamıştır. İşletmelere ait finansal verilerin muhasebe fişlerine kayıt edilmesini sağlayan, verilerin sınıflandırılması, özetlenmesi, raporlanması ve analiz edilmesi aşamasında muhasebe çalışanlarına kolaylık sağlayan programlardır. İlk ortaya çıktığında basit şekilde kayıt işlemlerine olanak sağlayan bu programlar zamanla daha geliştirilmiş ve farklı alanlarda da kullanılması yaygınlaşmıştır. Bu kapsamda satın alma, finans, üretim, duran varlık, personel işlemlerinde de yoğun bir şekilde kullanım alanı bulmuştur. Farklı alanlarda kullanılan bu programlarının kullanıcılarının da farklılaştırıldığı görülmüştür. Muhasebeciler gibi insan kaynakları birim çalışanları, üretim birimi çalışanları buna birer örnektir. Muhasebe paket programı kullanımının birçok açıdan avantajlarının olduğu görülmektedir. Daha kısa sürede daha fazla bilginin işlenmesi, çevresel maliyetlerin azaltılması, kayıtların daha az hata ile yapılması, kayıtların depolanması, saklanması ve istenilen zamanda kullanılması gibi avantajlar bunlardan bazılardır. Sadece muhasebe alanında değil denetim alanında da hem mükellefler, muhasebe meslek mensupları hem de

denetçilerin iş yükünü hafifletmek amacıyla muhasebe programları ve yazılımları geliştirilmeye başlamıştır.

Muhasebe alanındaki işlemlerin daha hızlı yapılarak sonuçlandırılması, detaylı olarak sunulması ve kararların alınması noktasında meslek mensuplarına yardımcı olan muhasebe paket programları, mevcut işlemlerin takip edilmesi ve raporlamaların düzenli, tarafsız ve şeffaf bir şekilde yapılmasına olanak sağlayan programlar olarak ifade edilmektedir (Uçar ve Ertürk, 1999, s.42-43; Ceylan, 2019, s.35). Muhasebe bilgi sisteminde kullanılmak üzere geliştiren muhasebe programlarına bakıldığında özelliklerine göre bir sınıflandırmanın yapıldığı görülmektedir. Bu sınıflandırma 3 (üç) ana başlıkta incelenmektedir.

Tam Otomatik Entegre Sistemler: Maddi kaynağı ve kalifiyeli eleman sayısı yeterli olan büyük ölçekli işletmeler tarafından kabul edilen sistemlerdir. Genel olarak bu sistemlerde muhasebe sistemi ile birlikte stok, fatura, irsaliye, sipariş, demirbaş, üretim ve cari gibi modüller birbirleriyle entegre halindedir. Entegre olarak çalışan bu tür programlar da alış-satış faturası kesildiğinde muhasebe verileri doğrudan kayıt altına alınmaktadır. Bu nedenle bu sistemler muhasebe verilerinin daha kolay, daha az hata ve daha kısa sürede kayıt altına alınmasına katkı sağlamaktadır (Murat, 2020, s.43).

Yarı Otomatik Entegre Sistemler: Genellikle küçük ve orta ölçekli işletmelerin finans ve muhasebe departmanlarında kullanılan bu sistemler, demirbaş, sipariş, fatura, irsaliye, üretim, çek-senet ve bordro gibi kısımların kaydedilmesini kapsamaktadır (Mızrak, 2022, s.48).

Genel Muhasebe Programları: İşletmelerin finansal işlemlerine ait veriler bilgisayar ortamında bu programlar aracılığıyla kullanılan belgelere uygun olarak muhasebe fişlerine kaydedilmektedir. Bu kayıt işlemlerinin sonuçları dikkate alınarak mali tablolar ve beyannameler hazırlanmaktadır. Bu yazılım çeşitlerini özellikle çok küçük ve orta ölçekteki muhasebe büroları kullanmaktadır (Çetin ve Eren, 2015, s.89).

Farklı faaliyet alanlarında kullanılabilen muhasebe paket programları, muhasebe meslek mensupları tarafından çalışılan alanın özelliklerine göre tercih edilebilmektedir. Faaliyetler birbirinden farklılık gösterse de genel olarak muhasebe paket programlarının kullanımında bir takım özelliklerin göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Bu özellikler (Dinç, 1996, s.74-75):

- Muhasebe paket programı düzenli bir yedekleme sistemine sahip olmalıdır.

- Muhasebe paket programlarında "*Tek Düzen Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği"* nde yer alan mali tablolar dikkate alınmalıdır.
- Muhasebe paket programları kayıtlı olan bilgileri iyi muhafaza etmelidir.
- Muhasebe paket programları mevzuatta belirlenmiş olan belge ve defterlerde olması gereken zorunlu şartları yerine getirmelidir.
- Muhasebe paket programları veri ve sistem güvenliği açısından yüksek seviyede olmalıdır,
- Muhasebe paket programları muhasebe kullanılan fişlere temel kavramlarına gereğine uygun bir şekilde açıklama yazma imkânı sunmalıdır.

Bilgi teknolojilerinde meydana gelen gelişmeler her alanda olduğu gibi muhasebe bilgi sisteminde de teknolojik yeniliklerin hız bir şekilde uygulanması ihtiyacını doğurmuştur. Teknolojinin gelişmesi ve muhasebe alanında bu gelişmelere uyum sağlanması muhasebe yazılımlarının sisteme daha aktif bir şekilde entegre edilmesinin yanı sıra işlemlerin daha verimli gerçekleştirilmesi, paydaşların memnuniyetine katkı sağlamaktadır. Bu kapsamda son zamanlarda dijitalleşme sürecine uyum sağlamaya çalışan işletmeler ve muhasebe büroları muhasebe bilgi sistemlerinde gerçekleştirdikleri bütün işlemleri muhasebe yazılımları aracılığıyla gerçekleştirmektedir. Yazılımların birbirinden farklı kullanım özellikleri olsa da mali/finansal işlemlerin yürütülmesinde zaman, iş yükü, maliyet vb. birçok açıdan tasarruf sağlamaktadır. Son zamanlarda bu alana hizmet etmek için teknolojinin önde gelen şirketleri logo, zirve, eta, luca, mikro, netsis vb. bir çok muhasebe programlarının geliştirilmesine katkı sağlamışlardır. Bu programların ortaya çıkması, güncellenmesi ve uygulanabilirliği gibi konular işletmelerdeki ve kamu kuruluşlarındaki muhasebe çalışanları, muhasebe mesleğini icra eden meslek mensupları gibi birçok kişi tarafından takip edilmektedir.

Çalışmadaki temel amaç, muhasebe bilgi sisteminde paket programları kullanımının denetim risklerini azaltmadaki etkisini değerlendirmektir. Bu konuda ulusal literatürde herhangi bir araştırma yapılmadığından, elde edilen sonuçların gelecekte benzer konularda yapılacak çalışmalara katkı sunması beklenmektedir. Bu çerçevede öncelikle muhasebe programları ile ilgili genel bilgilere yer verilmiş sonrasında ise muhasebe programları kapsamında yapılan akademik çalışmalara değinilmiştir. Çalışmada yer alan bir diğer bölüm ise çalışmanın amacı doğrultusunda hazırlanan araştırma bölümüdür. Araştır-

ma bölümünde muhasebe bilgi sisteminde paket programları kullanımının denetim risklerini azaltmadaki etkisinin ölçülmesine yönelik muhasebe meslek mensuplarının görüşleri analiz edilmiştir.

2. LİTERATÜR ARAŞTIRMASI

Akademik alanda muhasebe programlarının gelişimi, katkıları ve uygulanabilirliğinin son yıllarda dikkat çekici konular arasında yer aldığı görülmektedir. Bu çerçevede gerek ulusal yazından gerekse uluslararası yazından muhasebe paket programlarını çeşitli yönleriyle konu alan akademik çalışmaların hazırlandığı görülmektedir. Konuya yönelik yapılan çalışmaların bazılarına aşağıda yer verilmiştir:

Can ve Ceyhun (2004) çalışmalarında İstanbul'da aktif olarak çalışan SMMM'lerin bürolarında kullandıkları muhasebe programlarını incelemişlerdir. Meslek mensuplarının hangi program/programların tercih ettikleri ya da etmediklerine yönelik sonuçları ortaya çıkarmayı amaçlayan araştırma sonucunda en çok tercih edilen programın ORKA olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bunun sebebi ise, kullanım açısından daha uygun olması ve muhasebe meslek mensuplarının görüş ve önerilerinin dikkate alınmasına yönelik tasarlanmış olmasıdır.

Hyvönen vd.(2006) çalışmalarında yönetim muhasebesi bilgisine aracılık eden muhasebe paket programlarının rolünü ortaya koymak istemişlerdir. Vaka analizinin tercih edildiği çalışmada, alanında uzman kişilerin bilgisinin, uzman sistemlerin ve standartların çıkarılması ve yeniden yerleştirilmesine ilişkin teorik kavramlar üzerinde durulmuştur. Araştırma sonucunda, standartlaştırılmış maliyet muhasebesi yazılım paketlerinin yalnızca üstün veri işleme özellikleri ve teknik verimlilikleri nedeniyle değil, aynı zamanda değişime karşı direncin üstesinden gelmede kullanılabilirlikleri nedeniyle de faydalı olabileceğini göstermiştir. Elde edilen bir önemli sonuç da yazılım paketlerinin ve uygulama sürecindeki bir miktar serbestliğin aslında aktörlerin sisteme "kör" bağlılığını artırabileceği ve yeni sisteme karşı direnci azaltabileceğidir.

Öztürk (2007) , Erzurum organize sanayi bölgesinde yapmış olduğu çalışmasında muhasebe paket programlarının kullanılma sebeplerini araştırmak istemiştir. Program seçiminde maliyet bedelinin düşük olması, teknik hizmetlerin istenilen düzeyde olması gibi hususlara dikkat edildiğini öne sürmüştür.

Ayrıca programların deneme sürümlerinin kullanılarak karşılaştırma özelliği de program seçiminde etkili olduğu sonucu ortaya çıkmıştır.

Bastı ve Boyar (2012) çalışmalarında, Türkiye'de bulunan meslek mensuplarına uygulayacakları muhasebe paket programlarını seçmelerine yönelik bir çalışma yapmışlardır. 66 kişinin katılım sağladığı anket çalışmalarında, muhasebe paket programı seçiminde hangi faktörlerine etkili olduğunu ortaya çıkarmayı amaçlamışlardır. Araştırma sonucunda, muhasebe paket programı seçiminde öne çıkan kriterlerin "TMS/TFRS uyumlu olması", "raporlama kriteri" olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Seçimi etkileyen diğer kriterlerin ise, "menülerin kullanım kolaylığı" ve " mevzuat değişikliklerine uyum hızı" olduğu ortaya çıkmıştır.

Çetin ve Eren (2015) Konya ilinde yaptıkları çalışmalarında muhasebe meslek mensupları tarafından en çok tercih edilen muhasebe programının hangisi olduğu ve kullanımda tercih edilme sebeplerinin neler olduğunu belirlemek istemişlerdir. Araştırma sonucunda meslek mensuplarının program seçiminde en etkili olan hususların kulanım kolaylığı, destek hizmet sunması, verimi arttırması, bilgileri güvende tutması, anlaşır ve açık olması, denetime ve kontrole izin vermesi, kullanım bedeli olduğu tespit edilmiştir.

Tunca vd. (2015) çalışmalarında, muhasebe paket programlarının kullanılmasında karar verme kriterlerinin önemine değinmişlerdir. Araştırma sonucunda kriter değerlerinin raporlanabilmesi, menülerin kullanım kolaylığı, uyarı ve bilgilendirme sisteminin olması program değerindeki en önemli kriterler olarak tespit edilmiştir.

Demir (2015) çalışmasında Ordu ilinde yer alan KOBİ'ler üzerine bir çalışma yapmıştır. Çalışmasında KOBİ'lerin muhasebe programı kullanırken nasıl bir yol izlediğini ve program seçiminde nelere dikkat ettiklerini belirlemek istemişlerdir. Şirket yazılımlarından çok muhasebe paket programı kullanımı tercih eden KOBİ'ler program seçiminde meslek mensuplarının önerilerinin dikkate alındığı, internet üzerinden güncellemeye olanak sunması gibi hususların etkili olduğu öne çıkmıştır. Ayrıca Ordu ilinde faaliyet gösteren KOBİ'lerin daha çok VEGA programını tercih ettikleri sonucu da elde edilmiştir.

Yürekli ve Haşıloğlu (2017) çalışmalarında muhasebe bilgi sisteminin gizliliğinin önemini vurgulayarak kullanılan paket programlarda en önemli ve dikkat edilmesi gereken hususun güvenilirlik olduğunu ileri sürmüşlerdir.

Machera ve Machera (2017) çalışmalarında bir muhasebe programı geliştiren muhasebe yazılımları müfredatının etkisini ortaya koymayı amaçlamışlardır. Botho üniversitesinde yapılan çalışmada muhasebe alanında muhasebe programları ve yazılımlarının daha verimli kullanılmasını öngören bir müfredatın gerekliliğini savuna araştırmacılar, buradan mezun olan öğrencilerin bu müfredat sayesinde muhasebe işlemlerinin daha kolay yapılabileceğini, büyük bir başarı ile mezun olabileceklerini, staj dönemlerinde karşılaşılan sorunların daha kolay şekilde çözülebileceğini ileri sürmüşlerdir.

Chong ve Nizaam (2018) çalışmalarında Malezya'daki işletmelere anket uygulaması yapmışlardır. İşletmelerin muhasebe yazılımlarına bakış açılarının ve yazılımların işletme performansına olan etkilerinin, yazılımların güvenilirliği, kolaylığı, veri kalitesi gibi özelliklerinin regresyon analizi ile yorumlanması amaçlanmıştır. Analiz soncunda, muhasebe yazılımlarının işletme performansı üzerinde pozitif yönde etkili olduğu sonucu elde edilmiştir.

Baral ve Murat (2019) Gebze ilçesinde serbest muhasebecilere yönelik yaptıkları çalışmalarında, kullanılan muhasebe programları ve yazılımlarının finansal muhasebe özellikleri açısından karşılaştırılabilirliğine değinme k istemişlerdir. Bu kapsamda yapılan çalışmada SPSS analiz programı kullanılmış olup, tek yönlü analiz, frekans analizi gibi analizler tercih edilmiştir. Analiz sonucunda muhasebe bürolarında kullanılan muhasebe paket programlarının seçiminde finansal muhasebe özelliklerine göre anlamlı farklılıklar olduğu belirlenmiştir. Ayrıca ulaşılan bir diğer sonuç ise, işletmeler tarafından en çok tercih edilen yazılımın LOGO programı olduğu yönündedir. Çalışamaya bir de mükellef olan işletmeler boyutuyla bakılmak istenmiş ve bu kapsamda yapılan analiz sonucunda ise işletme faaliyetleri açısından üretim işletmelerinde SAP, ticaret ve hizmet işletmelerinde LOGO, serbest muhasebeci ve mali müşavirlik bürolarında ise LUCA programlarının en çok tercih edilen programlar olduğu sonuçlarına varılmıştır.

Onuora vd. (2019) çalışmalarında hesap denetimlerinde karşılaşılan zorlukla ve muhasebe yazılımlarının kullanılması üzerine bir araştırma yapmak istemişlerdir. Çalışma, kalite denetimi kapsamında çalışan bir şirketin toplam varlıkları ile ilgili olarak gerçek karlılık doğasını ortaya koymaktadır. Çalışma sonucunda muhasebe yazılımının kullanılması nedeniyle genellikle iş belgesi olarak adlandırılan kaynak belgelerde ticari işlemlerin eksik olduğu, kaynak belgelerden yeterli denetim kanıtının bulunmamasının olumsuz sonuçlar doğurduğu sonucuna varılmıştır.

Thottoli (2021) Ummanda yer alan KOBİ'lerin muhasebe yazılımları ile ilgili bilgi düzeyini ve kullanım düzeyinin araştırdığı çalışmasında, nitel analiz kullanarak Umman'daki KOBİ'ler arasında muhasebe yazılımının benimsenmesi veya kullanılması arasındaki ilişkiyi değerlendirmiştir. Yarı yapılandırılmış form tekniği kullanan araştırmacı Ummanda KOBİ'lerin muhasebecilerle gerekli görüşmeleri yapmıştır. Araştırma sonucunda, muhasebe yazılımı bilgisinin muhasebe yazılımı kullanımı üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğunu yani Umman'daki KOBİ'ler tarafından genelleştirilmiş muhasebe yazılımı bilgisi ile bu tür genelleştirilmiş veya özelleştirilmiş muhasebe yazılımlarının kullanımı arasında anlamlı ve pozitif bir ilişki olduğunu ortaya koymuştur.

Reginato vd.(2022) muhasebe programlarında öğrenme üzerine yaptıkları çalışmalarında, bir muhasebe müfredatının parçası olan oyun tabanlı bir derste özel yazılım kullanımına dayalı olarak öğrenmenin aktarılması ile sosyal becerilerin geliştirilmesi arasındaki ilişkiyi analiz etmektedir. Bu amaca ulaşmak için son sınıf öğrencileri ile bir anket gerçekleştirilmiştir. Sonuçlar, Stata analizi kullanılarak tanımlayıcı ve çıkarımsal istatistiklere dayalı olarak analizler kullanmışlardır. Analizler sonucunda, muhasebe uzmanlarının iş oyunu yazılımını kullanarak, kontrollü bir ortamda gerçek dünya meseleleriyle ilgilenebildiğine, muhasebe profesyonelleri için becerilerin gelişiminin öğrenme aktarımıyla sağlanabileceğine ve bu programların eğitim kurumlarının, öğretim üyelerinin ve öğrencilerin gelişimine katkıda bulunma potansiyelinin yüksek olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

Ahmed ve Habeeb (2023) çalışmalarında denetçilerin hazır muhasebe programlarına bakış açılarının değerlendirilmesi ve bu programları kullanmanın denetim risklerine ve kalitesine etkisinin araştırılması amaçlanmıştır. Çalışma Irak'ta gerçekleştirilmiştir. Çalışmada denetim hesaplarında çalışan ve uzun süredir iş başında olan denetçilerden oluşan bir örneklem grubuna dağıtılan anketin sonuçlarının analizine ulaşmak için SPSS istatistik programı benimsenmiştir. Araştırmada belirtilen araştırma hipotezleri kanıtlanmıştır. Araştırmacılar, muhasebe programları ile uğraşırken verimlilik ve kaliteye ulaşmak için profesyonelce çalışmak amacıyla denetçilere ve diğer taraflara hizmet eden bir dizi sonuca ve tavsiyeye ulaşmıştır. Araştırmacının ulaştığı en önemli sonuçlardan biri, denetçilerin muhasebe programlarıyla başa çıkma becerisine sahip olmalarıdır ki bu da risklerin azalmasına ve denetim kalitesinin artmasına yol açmaktadır. Çalışmada dikkat çeken temel tavsiyelerden

biri, muhasebe programlarının teknik yönlerinde denetçiler için geliştirme kurslarına yönelik büyük bir gerekliliktir, çünkü bu programlar sürekli olarak gelişmekte ve modernize edilmektedir.

Yücel ve Kara (2023) çalışmalarında işletmelerde kullanılan muhasebe programlarından memnuniyet düzeyleri ve kullanılan programların ihtiyaçlara cevap verebilme düzeylerinin işletmelere göre farklılaşmasının tespit edilmesi amaçlanmıştır. Çalışma sonucunda elde edilen bulgulara göre program kullanıcılarının cinsiyeti açısından yalnızca "kullanım kolaylığı", mesleki deneyim süresi açısından bütün boyutlarda, program kullanıcıların programları tercih sebepleri açısından ise bazı "ön muhasebe modülleri" hariç diğer bütün boyutlarda farklılaşmaların olduğu dikkati çekmektedir. Kullanıcıların yaşlarına göre ise herhangi bir boyutta farklılaşma görülmemektedir. İşletmelerin hukuki yapısına ve faaliyet alanlarına göre incelenen boyutlarda farklılaşmaların olduğu, faaliyet sürelerine göre ise herhangi bir boyutta farklılaşmanın olmadığı tespit edilmiştir. Ön muhasebe modüllerinden memnuniyete ilişkin ifadeler incelendiğinde ise en yüksek memnuniyet düzeyinin "Kollektif Şirket" yapısındaki işletmelerde faaliyet alanlarına göre ise Tekstil işletmelerinde olduğu sonucuna varılmıştır.

Araştırma Hipotezleri

Çalışma ile muhasebe meslek mensuplarının muhasebe bilgi sisteminde paket programları kullanımının denetim risklerini azaltmadaki etkisine yönelik altı hipotez geliştirilmiştir:

H_1: Muhasebe meslek mensuplarının muhasebe bilgi sisteminde paket programları kullanımının denetim risklerini azaltmada etkisi vardır.

H_2: Muhasebe meslek mensuplarının muhasebe bilgi sisteminde paket programları kullanımının denetim risklerini azaltmada " cinsiyet" açısından anlamlı farklılık vardır.

H_3: Muhasebe meslek mensuplarının muhasebe bilgi sisteminde paket programları kullanımının denetim risklerini azaltmada " yaş" açısından anlamlı farklılık vardır.

H_4: Muhasebe meslek mensuplarının muhasebe bilgi sisteminde paket programları kullanımının denetim risklerini azaltmada" mesleki deneyim" açısından anlamlı farklılık vardır.

H_5: Muhasebe meslek mensuplarının muhasebe bilgi sisteminde paket programları kullanımının denetim risklerini azaltmada " kullanılan muhasebe programı" açısından anlamlı farklılık vardır.

H_6: Muhasebe meslek mensuplarının muhasebe bilgi sisteminde paket programları kullanımının denetim risklerini azaltmada " eğitim durumu" açısından anlamlı farklılık vardır.

3. MUHASEBE BİLGİ SİSTEMİNDE PAKET PROGRAMLARI KULLANIMININ DENETİM RİSKLERİNİ AZALTMADAKİ ETKİSİNİN ARAŞTIRILMASI

Bu başlık altında muhasebe meslek mensuplarının muhasebe bilgi sisteminde paket programları kullanımının denetim risklerini azaltmadaki etkisine yönelik araştırmaya yer verilmiştir.

3.1. Araştırma Amacı, Güvenilirliliği ve Yöntemi

Bu araştırma ile muhasebe bilgi sisteminde paket programları kullanımının denetim risklerini azaltmadaki etkisi incelenmiştir. Van ilinde faaliyet gösteren muhasebe meslek mensupları örneklem olarak seçilmiştir. Güvenilirlik, bir hatadan bağımsız kalma düzeyini ifade etmekte ve bir ölçmenin geçerli sayılabilmesinin ilk koşulu, onun güvenilir olmasıdır. Ölçeğin güvenilirliği ise tutarlı, dengeli ve tekrar eden sonuçlar vermesiyle belirlenmektedir. Bu araştırmada, ölçeklerin güvenilirliğinin saptanmasında Cronbach α değeri kullanılmıştır. Tespit edilen Cronbach Alpha değeri 0,876 olduğundan, verilerin güvenilirliği oldukça yüksektir. Araştırmada veriler anket yöntemiyle toplanmıştır. Anket soruları hazırlanılırken All Hajj ve Obaid (2023) "The Role of Package Accounting in Reduce Auditing Risks Analytical and Field Study" adlı makale çalışması ve benzer makalelerden yararlanılmıştır. Anketler tam ve eksiksiz doldurularak değerlendirmeye tabi tutulmuştur. İki bölümden oluşan anket formunun ilk bölümünde demografik özelliklere ilişkin sorular yer almaktadır. Anketin ikinci bölümünde ise çalışmanın ana konusunu oluşturan muhasebe bilgi sisteminde paket programları kullanımının denetim risklerini azaltmadaki etkisini inceleyen faktörlere ilişkin yargılara yer verilmiştir. İkinci bölümde yer alan 15 soruda 5'li likert ölçeği; katılma derecesi (1) Kesinlikle Katılmıyorum, (2) Katılmıyorum, (3) Kararsızım, (4) Katılıyorum ve (5) Kesinlikle Katılıyorum ifadeleri kullanılmış olup, anket formları 246 muhase-

be meslek mensubuna uygulanmıştır. SPSS 25.0 istatistik programı aracılığı ile elde edilen veriler anakütlenin normal dağılım göstermemesi nedeniyle, analizde parametrik olmayan Manny Whitney U ve Kruskal Wallis H testleri uygulanmıştır. Ayrıca araştırmada kullanılan anket formu, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimleri Yayın Etik Kurulu Başkanlığının 09.05.2023 tarihinde alınan 15 nolu karar sayısı ile uygun görülmüştür.

3.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini Van ilinde bulunan muhasebe meslek mensupları oluşturmaktadır. Van ilinde 25.05.2023 tarihi itibariyle aktif şekilde faaliyet gösteren SMMM sayısı 454'tür (www.turmob.org.tr). Araştırmaya ilişkin örneklem ise aşağıda yer alan formül ile hesaplanmıştır.

$$n = \frac{Nt^2pq}{d^2(N-1)+t^2pq}$$

N= Evrendeki birey sayısı

n= Örnekleme alınacak birey sayısı

p= İncelenecek olayın görülüş sıklığı (olasılığı)

q= İncelenecek olayın görülmeyiş sıklığı (1-p)

.....t= Belirli serbestlik derecesinde ve saptanan yanılma düzeyinde t tablosunda bulunan teorik değer

d= Örneklem hatası.

Buna göre; 454 evren içinden % 95 güven düzeyi ve % 5 örneklem hatası ile alınması gereken örneklem sayısı 209 bulunmuştur. Araştırmanın sonuçlarının daha güvenilir ve temsil gücünün daha yüksek olması için 246 muhasebe meslek mensubu ile anket yapılmıştır.

3.2. Araştırma Bulguları

Çalışmanın bu bölümünde, demografik bulgulara ve araştırmaya katılan muhasebe meslek mensuplarının muhasebe bilgi sisteminde paket programları kullanımının denetim risklerini azaltmadaki etkisine yönelik elde edilen bulgulara yer verilmektedir.

3.2.1. Demografik Bulgular

Ankete katılan muhasebe meslek mensuplarının demografik özellikleri hakkındaki bilgiler Tablo 1'de yer verilmiştir.

Tablo 1. Demografik Özellikler

CİNSİYET	Frekans (f)	Yüzde (%)	YAŞ	Frekans (f)	Yüzde (%)
			18-24	12	4,9
			25-35	87	35,4
Erkek	195	79,3	36-44	88	35,8
Kadın	51	20,7	45-54	46	18,7
Toplam	**246**	**100,0**	56 +	13	5,3
			Toplam	**246**	**100,0**
MESLEKİ DENEYİM	**Frekans (f)**	**Yüzde (%)**	**KULLANILAN MUHASEBE PROGRAMI**	**Frekans (f)**	**Yüzde (%)**
1-3	34	13,8	ETA	2	0,8
4-6	47	19,1	LUCA	39	15,9
7-9	38	15,4	MİKRO	3	1,2
10-15	67	27,2	ZİRVE	197	80,1
16-19	10	4,1	ÖZEL YAZILIM	5	2
20+	50	20,3	**TOPLAM**	**246**	**100,0**
Toplam	**246**	**100,0**			

Tablo 1 incelendiğinde çalışmaya katılan muhasebe meslek mensuplarının %20,7'sinin kadın %79,3'ünün ise erkek olduğu; meslek mensuplarının %13.8'inin 1-3 yıl, %19,1'inin 4-6 yıl, % 15,4'ünün 7-9 yıl, % 27,2'sinin 10-15 yıl, %4,1 'i 16-19 yıl ve %20,3'lük kısmının ise 20 yıl ve üzeri mesleki deneyimi bulunmaktadır. Araştırmaya katılan meslek mensuplarının yaş durumlarına bakıldığında %35,8 ile en yüksek yüzdenin 36-44 yaş aralığında, en düşük yüzdenin ise % 5,3 ile 56 yaş ve üzeri olduğu görülmektedir. Eğitim durumları incelendiğinde en yüksek dilimin %51,6'lık oran ile lisans mezunu olduğu, en düşük kısmın ise % 6,9 ile lise mezunu olduğu, geri kalan %33,7'lik kısmın ise yüksek lisans mezunu olduğu görülmektedir. Muhasebe

meslek mensupları çoğunluğu % 80,1'i muhasebe programlarında Zirve programını kullanmayı tercih etmektedirler.

3.2.2. Muhasebe Bilgi Sisteminde Paket Programları Kullanımının Denetim Risklerini Azaltmada Etkisi

Ankete katılan muhasebe meslek mensuplarınca muhasebe bilgi sisteminde paket programları kullanımının denetim risklerini azaltmada etkisine Tablo 2'de yer verilmiştir.

Tablo 2. Meslek Mensuplarınca Muhasebe Bilgi Sisteminde Paket Programları Kullanımının Denetim Risklerini Azaltmada Etkisi

	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1. Hazır muhasebe programları denetim izleme yoluyla yapılacak revizyonlar için önemli bir araçtır.	% 4,5	% 2,4	% 7,3	% 58,9	% 26,8
2. Muhasebe programları silinen işlemleri, önceden değiştirilen ve geri alınan işlemleri görüntüleme imkânı sağladığı için avantajlıdır.	% 4,1	% 3,3	% 0,8	% 58,1	% 33,7
3. Muhasebe programları denetim raporlarını yazılı olarak sunduğu için kullanışlıdır.	% 3,3	% 0,8	%8,5	% 56,1	% 31,3
4. Muhasebe programları, belirli bir kullanıcı numarasının özel şifresine sahip olmayan izinsiz kişilerin programa girmesini engeller, bu da gizlilik ve sorumluluk sağlar.	% 3,3	% 2,4	% 10,2	% 52,8	% 31,3
5. Muhasebe yazılım programları sağlayıcı şirketler, müşterilerden gelen işletme geri bildirimlerini yazılım geliştirmesi için bir geri besleme olarak kullanarak yararlanırlar.	% 2,8	% 7,7	% 11,4	% 53,3	% 24,8

6.	Muhasebe programları gerçek zamanlı işletme sırasında nakit veya stok hırsızlığı, kontrol yazdırması gibi işlemler için ekran görüntüsü de dâhil olmak üzere her bir işlem baskı sayısını hesaplayarak gösterir.	% 2,0	10,2	% 20,7	% 50,0	% 17,1
7.	Muhasebe programları teknik destek sağlanması yoluyla, işletmenin içinde programın hazırlanması durumunda, hastalık, ölüm, işten ayrılma veya grev gibi bir veya daha fazla programcının neden olabileceği elektronik işletmenin durması riskini önler.	% 4,1	% 11,8	% 17,1	% 48,8	% 18,3
8.	Hazır muhasebe yazılımında girilen verilere dayanarak otomatik olarak günlük kayıtlar oluşturulur ve bunlar yazdırılabilir ve arşivlenebilir.	% 4,9	% 7,3	% 9,3	% 43,9	34,6
9.	Muhasebe programları, stok miktarlarıyla ilgili hesapları (stok hesabı, satış, satın alma ve iade hesapları gibi) genel hesap sisteminde kullanmayı engeller.	% 6,9	% 30,5	% 16,3	% 33,3	% 13,0
10.	Muhasebe programlarında kullanıcılar işlem numaralarını veya işlem tarih ve saatlerini değiştiremezler.	% 4,9	% 35,0	% 8,1	% 35,0	% 17,1
11.	Muhasebe programları çalışanların büro dışında izinsiz erişimini engelleyerek yazılım ve veri tabanlarını koruma altına alırlar.	% 3,3	% 13,4	% 10,6	% 51,2	% 21,5
12.	Muhasebe programları aracılığla bordro entegrasyonu ve denetimi kolaylaşır.	% 3,3	% 2,4	% 4,5	% 58,9	% 30,9
13.	Kullanılan program ile yapılan ön muhasebe işlemlerinin (çek-senet, fatura, irsaliye, banka, stok, kasa, banka) denetimi kolaylıkla yapılabilmektedir.	% 2,0	% 6,1	% 6,9	% 54,9	% 30,1
14.	Kullanılan program ile bilanço, gelir tablosu, mizan, işletme defteri hesap özeti gibi mali tablolar hızlı ve pratik bir şekilde denetlenebilmektedir.	% 2,4	% 2,4	% 8,1	% 47,2	% 39,8
15.	Kullanılan program ile dönem sonu kapanış işlemleri ve yeni dönem açılış işlemleri kolaylıkla denetlenebilmektedir.	% 2,4	% 2,4	% 8,1	% 45,1	% 41,9

Tablo 2 incelendiğinde hazır muhasebe programları denetim izleme yoluyla yapılacak revizyonlar için önemli bir araç olduğuna ilişkin katılım düzeylerinin yüksek olduğu görülmektedir. Muhasebe programlarının silinen işlemleri, önceden değiştirilen ve geri alınan işlemleri görüntüleme imkânı sağladığı için avantajlı olduğuna ilişkin katılım düzeyinin yüksek olduğu göze çarpmaktadır. Ayrıca muhasebe programlarına, belirli bir kullanıcı numarasının özel şifresine sahip kişilerin programı kullanmasına izin vermesi, gizliliğin sağlandığı konusunda; muhasebe yazılım programları sağlayıcı şirketler, müşterilerden gelen işletme geri bildirimlerini yazılım geliştirmek için bir geri besleme olarak kullanarak yararlanması konusunda; muhasebe programlarının nakit ve stok hırsızlığı gibi olayları önlemede etkili olduğu konusunda; hazır muhasebe yazılımlarıyla günlük kayıtlar oluşturulması ve bunların yazdırılması ve arşivlenmesinde etkili olduğu konusunda; muhasebe programları büro dışında çalışanların izinsiz erişimini engelleyerek yazılım ve veri tabanlarını koruma altına aldığı konusunda ve muhasebe programları sayesinde bordro entegrasyonu, ön muhasebe işlemleri, mali tablolar, dönem açılış/kapanış işlemleri ve bu işlemlere ait denetimin kolaylaştığı konusunda katılım düzeylerinin yüksek olduğu belirlenmiştir. Araştırmaya katılan muhasebe meslek mensuplarınca muhasebe bilgi sisteminde paket programları kullanımının denetim risklerini azaltmada etkisinin olduğu verilen cevaplar ışığında ifade edilmiştir. **Hipotez 1 kabul edilmiştir.**

3.2.3. Demografik Özelliklerin Muhasebe Bilgi Sisteminde Paket Programları Kullanımının Denetim Risklerini Azaltmada Etkisi

Bu bölümde muhasebe bilgi sisteminde paket programları kullanımının denetim risklerini azaltmada etkisi ile demografik özellikler arasındaki farklılık incelenmiştir.

Tablo 3. Cinsiyet Değişkenine Göre Manny Whitney U Testi Sonuçları

İfadeler	Gruplar	N	Sıralar Ortalaması	Sıralar Toplamı	P
1. Hazır muhasebe programları denetim izleme yoluyla yapılacak revizyonlar için önemli bir araçtır.	Erkek	195	123,65	24112,00	0,941
	Kadın	51	122,92	6269,00	

2.	Muhasebe programları silinen işlemleri, önceden değiştirilen ve geri alınan işlemleri görüntüleme imkânı sağladığı için avantajlıdır.	Erkek	195	125,23	24419,50	0,394
		Kadın	51	116,89	5961,50	
3.	Muhasebe programları denetim raporlarını yazılı olarak sunduğu için kullanışlıdır.	Erkek	195	124,93	24361,00	0,489
		Kadın	51	118,04	6020,00	
4.	Muhasebe programları, belirli bir kullanıcı numarasının özel şifresine sahip olmayan izinsiz kişilerin programa girmesini engeller, bu da gizlilik ve sorumluluk sağlar.	Erkek	195	119,94	23388,50	0,090
		Kadın	51	137,11	6992,50	
5.	Muhasebe yazılım programları sağlayıcı şirketler, müşterilerden gelen işletme geri bildirimlerini yazılım geliştirmesi için bir geri besleme olarak kullanarak yararlanırlar.	Erkek	195	122,28	23845,00	0,565
		Kadın	51	128,16	6536,00	
6.	Muhasebe programları gerçek zamanlı işletme sırasında nakit veya stok hırsızlığı, kontrol yazdırması gibi işlemler için ekran görüntüsü de dâhil olmak üzere her bir işlem baskı sayısını hesaplayarak gösterir.	Erkek	195	122,09	23807,00	0,511
		Kadın	51	128,90	6574,00	
7.	Muhasebe programları teknik destek sağlanması yoluyla, işletmenin içinde programın hazırlanması durumunda, hastalık, ölüm, işten ayrılma veya grev gibi bir veya daha fazla programcının neden olabileceği elektronik işletmenin durması riskini önler.	Erkek	195	121,08	23611,00	0,264
		Kadın	51	132,75	6770,00	
8.	Hazır muhasebe yazılımında girilen verilere dayanarak otomatik olarak günlük kayıtlar oluşturulur ve bunlar yazdırılabilir ve arşivlenebilir.	Erkek	195	121,39	23672,00	0,331
		Kadın	51	131,55	6709,00	

9. Muhasebe programları, stok miktarlarıyla ilgili hesapları (stok hesabı, satış, satın alma ve iade hesapları gibi) genel hesap sisteminde kullanmayı engeller.	Erkek	195	121,65	23721,00	0,407
	Kadın	51	130,59	6660,00	
10. Muhasebe programlarında kullanıcılar işlem numaralarını veya işlem tarih ve saatlerini değiştiremezler.	Erkek	195	121,46	23685,50	0,357
	Kadın	51	131,28	6695,50	
11. Muhasebe programları çalışanların büro dışında izinsiz erişimini engelleyerek yazılım ve veri tabanlarını koruma altına alırlar.	Erkek	195	121,58	23709,00	0,371
	Kadın	51	130,82	6672,00	
12. Muhasebe programları aracılığıyla bordro entegrasyonu ve denetimi kolaylaşır.	Erkek	195	121,61	23714,50	0,353
	Kadın	51	130,72	6666,50	
13. Kullanılan program ile yapılan ön muhasebe işlemlerinin (çek-senet, fatura, irsaliye, banka, stok, kasa, banka) denetimi kolaylıkla yapılabilmektedir.	Erkek	195	120,95	23585,50	0,221
	Kadın	51	133,25	6795,50	
14. Kullanılan program ile bilanço, gelir tablosu, mizan, işletme defteri hesap özeti gibi mali tablolar hızlı ve pratik bir şekilde denetlenebilmektedir.	Erkek	195	124,00	24179,50	0,814
	Kadın	51	121,60	6201,50	
15. Kullanılan program ile dönem sonu kapanış işlemleri ve yeni dönem açılış işlemleri kolaylıkla denetlenebilmektedir.	Erkek	195	122,55	23897,00	0,654
	Kadın	51	127,14	6484,00	

*****P<0,05**

Cinsiyet değişkenine göre muhasebe bilgi sisteminde paket programları kullanımının denetim risklerini azaltmada farklılık olup olmadığı Manny Whitney U testi ile analiz edilmiştir. Tablo 3'te gösterilen analiz sonuçlarına göre cinsiyet değişkenleri arasında 15 ifadede anlamlı fark yoktur. Analiz açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilerek **Hipotez 2 reddedilmiştir.** P<0,05 anlamlılık düzeyine göre cinsiyetin muhasebe bilgi sisteminde paket programları kullanımının denetim risklerini azaltmada etkisi yoktur.

Tablo 4. Yaş, Mesleki Deneyim,Kullanılan Muhasebe Programı,Eğitim Durumu Değişkenlerine İlişkin Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları

İfadeler / Yaş		Demografik Özellikler			
		Mesleki Deneyim	Kullanılan Muhasebe Programı	Eğitim Durumu	
1. Hazır muhasebe programları denetim izleme yoluyla yapılacak revizyonlar için önemli bir araçtır.	χ2	5,171	5,831	2,172	8,249
	p	0,270	0,323	0,825	0,41
2. Muhasebe programları silinen işlemleri, önceden değiştirilen ve geri alınan işlemleri görüntüleme imkânı sağladığı için avantajlıdır.	χ2	4,214	9,150	2,583	8,344
	p	0,378	0,103	0,764	0,039***
3. Muhasebe programları denetim raporlarını yazılı olarak sunduğu için kullanışlıdır.	χ2	8,021	5,540	0,852	4,101
	p	0,091	0,354	0,974	0,251
4. Muhasebe programları, belirli bir kullanıcı numarasının özel şifresine sahip olmayan izinsiz kişilerin programa girmesini engeller, bu da gizlilik ve sorumluluk sağlar.	χ2	3,183	6,830	5,059	7,257
	p	0,528	0,234	0,409	0,064
5. Muhasebe yazılım programları sağlayıcı şirketler, müşterilerden gelen işletme geri bildirimlerini yazılım geliştirmesi için bir geri besleme olarak kullanarak yararlanırlar.	χ2	4,173	2,479	9,031	8,042
	p	0,383	0,780	0,108	0,045***
6. Muhasebe programları gerçek zamanlı işletme sırasında nakit veya stok hırsızlığı, kontrol yazdırması gibi işlemler için ekran görüntüsü de dâhil olmak üzere her bir işlem baskı sayısını hesaplayarak gösterir.	χ2	7,011	7,194	3,350	1,778
	p	0,135	0,207	0,646	0,620

7. Muhasebe programları teknik destek sağlanması yoluyla, işletmenin içinde programın hazırlanması durumunda, hastalık, ölüm, işten ayrılma veya grev gibi bir veya daha fazla programcının neden olabileceği elektronik işletmenin durması riskini önler.	**χ2**	13,279	9,380	6,953	2,295
	p	0,010***	0,095	0,224	0,513
8. Hazır muhasebe yazılımında girilen verilere dayanarak otomatik olarak günlük kayıtlar oluşturulur ve bunlar yazdırılabilir ve arşivlenebilir.	**χ2**	4,311	13,414	1,946	4,135
	p	0,365	0,020***	0,857	0,247
9. Muhasebe programları, stok miktarlarıyla ilgili hesapları (stok hesabı, satış, satın alma ve iade hesapları gibi) genel hesap sisteminde kullanmayı engeller.	**χ2**	4,793	15,599	9,819	11,776
	p	0,309	0,008***	0,081	0,008***
10. Muhasebe programlarında kullanıcılar işlem numaralarını veya işlem tarih ve saatlerini değiştiremezler.	**χ2**	9,032	2,544	1,274	7,075
	p	0,060	0,770	0,938	0,070
11. Muhasebe programları çalışanların büro dışında izinsiz erişimini engelleyerek yazılım ve veri tabanlarını koruma altına alırlar.	**χ2**	4,818	11,146	1,075	2,760
	p	0,307	0,049***	0,956	0,430
12. Muhasebe programları aracılığla bordro entegrasyonu ve denetimi kolaylaşır.	**χ2**	6,838	5,908	4,128	2,846
	p	0,145	0,315	0,531	0,416
13. Kullanılan program ile yapılan ön muhasebe işlemlerinin (çek-senet, fatura, irsaliye, banka, stok, kasa, banka) denetimi kolaylıkla yapılabilmektedir.	**χ2**	8,654	3,873	10,260	4,834
	p	0,070	0,568	0,068	0,184

14. Kullanılan program ile bilanço, gelir tablosu, mizan, işletme defteri hesap özeti gibi mali tablolar hızlı ve pratik bir şekilde denetlenebilmektedir.	**χ2**	6,600	8,846	8,792	1,847
	p	0,159	0,115	0,118	0,605
15. Kullanılan program ile dönem sonu kapanış işlemleri ve yeni dönem açılış işlemleri kolaylıkla denetlenebilmektedir.	**χ2**	8,683	9,557	3,708	3,459
	p	0,070	0,089	0,592	0,326

*****P<0,05**

Muhasebe meslek mensuplarının yaşı, mesleki deneyimi, kullandıkları muhasebe programları,eğitim durumlarına ilişkin verdikleri cevaplara göre muhasebe bilgi sisteminde paket programları kullanımının denetim risklerini azaltmadaki etkisinde farklılık olup olmadığı Kruskal Wallis testi ile analiz edilmiştir. Tablo 4'de gösterilen analiz sonuçlarında meslek mensuplarının yaşlarına göre 15 ifadeden 1 ifade anlamlı fark var iken 14 ifadede anlamlı fark yoktur. Analiz açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilerek **Hipotez 3 reddedilmiştir.** Tablo 4'de gösterilen analiz sonuçlarında meslek mensuplarının mesleki deneyim durumuna göre 15 ifadeden 3 ifade anlamlı fark var iken 12 ifadede anlamlı fark yoktur. Analiz açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilerek **Hipotez 4 reddedilmiştir.** Tablo 4'de gösterilen analiz sonuçlarında meslek mensuplarının kullandıkları muhasebe programına göre 15 ifadede anlamlı fark yoktur. Analiz açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilerek **Hipotez 5 reddedilmiştir.** Tablo 4'de gösterilen analiz sonuçlarında meslek mensuplarının eğitim durumuna göre 15 ifadeden 3 ifade anlamlı fark var iken 12 ifadede anlamlı fark yoktur. Analiz açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilerek **Hipotez 6 reddedilmiştir.** P<0,05 anlamlılık düzeyine göre Tablo 4 incelendiğinde yaşın, mesleki deneyimin, kullanılan muhasebe programının, eğitim durumunun muhasebe bilgi sisteminde paket programları kullanımının denetim risklerini azaltmada etkisi yoktur.

4. SONUÇ

Muhasebe paket programları, işletmelerin finansal işlemleri ve kayıtlarını otomatikleştirir ve kolaylaştırır. Bu tür programlar genellikle mali tabloların hazırlanması, maliyet muhasebesi, bütçeleme, vergi hesaplamaları ve diğer finansal işlemler gibi bir dizi görevi yerine getirir. Bu programlar, manuel muhasebe yöntemlerine kıyasla birçok avantaj sunmaktadır. Paket programları verilerin manuel olarak girilmesiyle ilgili hataları azaltır ve verilerin depolanma şansına sahip olmasıyla da finansal tabloların manipülasyon riskini azaltacağı düşünülmektedir.

Araştırmaya katılan meslek mensuplarının çoğunluğu erkek, 10-15 yıl mesleki deneyimi bulunan,. 36-44 yaş aralığında, lisans mezunu ve muhasebe programlarında Zirve programını kullanmayı tercih eden kişilerdir. Araştırma ile "Muhasebe meslek mensuplarının muhasebe bilgi sisteminde paket programları kullanımının denetim risklerini azaltmadaki etkisi vardır." şeklindeki hipotez kabul edilmiş, "Muhasebe meslek mensuplarının muhasebe bilgi sisteminde paket programları kullanımının denetim risklerini azaltmada cinsiyet, yaş, mesleki deneyim, kullandıkları muhasebe programları ve eğitim durumları açısından anlamlı farklılık vardır." şeklindeki hipotezler reddedilmiştir. Bu araştırma sonucu ile muhasebe meslek mensupları muhasebe bilgi sisteminde paket programları kullanımının denetim risklerini azaltmada önemli etkisi olduğunu ifade etmişlerdir. Fakat muhasebe meslek mensupları demografik özelliklerine göre incelendiklerinde muhasebe bilgi sisteminde paket programları kullanımının denetim risklerini azaltmada etkisi olmadığı gözlenlenmiştir.

Literatür incelendiğinde çalışmamız ile benzer yurt içinde çalışmalarda rastlanmamış, Can ve Ceyhun (2004) , Çetin ve Eren (2015), Demir (2015), Baral ve Murat (2019) yaptıkları çalışmalarda muhasebe meslek mensuplarının en çok hangi paket programlarını tercih ettiğini, tercih etme sebeplerinin neler olduğunu açıklayan bir çok çalışma yapılmıştır. Yurt dışından ise Ahmed ve Habeeb (2023)'in yapmış oldukları çalışmada denetçilerin muhasebe programlarını kullanmanın denetim riskine etkisi araştırmışlardır.

Çalışmanın daha önceden literatürde incelenmemesi nedeniyle alana özgün nitelikte katkı sağlaması ve literatürdeki boşluğun doldurulması amaçlanmaktadır. Çalışma diğer çalışmalardan muhasebe meslek mensuplarının bakış

açısının incelenmesi yönüyle ayrılmaktadır. Muhasebe meslek mensuplarının bakış açısıyla paket programlarının denetim risklerini azalttığı gözlemlenmiştir. Bu yönüyle çalışma alana önemli bir katkı sağlamıştır. Çalışma, zaman ve maliyet gibi kısıtlar nedeniyle sadece Van ilinde faaliyet gösteren muhasebe meslek mensuplarına uygulanmıştır. Bu bakımdan imkânlar arttığı takdirde, daha fazla sayıda muhasebe meslek mensubu ve farklı illerdeki meslek mensupları dâhil edilmesi, daha kapsamlı sonuçların elde edilmesini ve elde edilen sonuçların farklı açılardan kıyaslanmasını sağlayacaktır. Araştırma yapılan muhasebe meslek mensuplarının yoğun iş temposu ve söz konusu kişilere ulaşabilmekteki zorluklar, araştırmacıların isteksiz tutumları araştırmanın kısıtını oluşturmuştur.

KAYNAKÇA

Ahmed, R.A. ve Habbeb, S.M.A.(2023). The Effect Of Employing Ready-Made Accounting Programs By Auditors On The Audit Risk And Quality: An Analytical Study Of A Sample Of Auditors' Opinions İn The Kurdistan Region- Iraq. *Social Science Journal.* 13(1), 1954-1964.

Baral, G. ve Murat, L.(2019). Muhasebe Paket Programlarının Finansal Muhasebe Özellikleri Açısından Karşılaştırılması: Gebze İlçesinde Bir Araştırma. *Sakarya Üniversitesi İşletme Enstitüsü Dergisi,*1(1), 1-6.

Bastı, M. ve Boyar, E.(2012). Use of Analytical Network Process in Selecting Accounting Package Program. Dumlupınar University, *Journal of Social Sciences*, (34), 261-279.

Can, A.V. ve Ceyhun, A.A.(2004). *Muhasebe Paket Programları*.Sakarya: Sakarya Kitabevi

Ceylan, R.(2019). *Kobilerde ve Muhasebe Bürolarında Çalışan Muhasebe Meslek Mensuplarının Muhasebe Paket Programlarının Seçiminde Etkili Olan Faktörler:* Çanakkale İlinde Bir Araştırma. (Yayımlanmış yüksek lisans tezi).Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale.

Chong, Y. and Nizam, I.(2018). The Impact Of Accounting Software On Business Performance. *International Journal of Information System and Engineering*, 6(1), 1-25.

Çetin, H. ve Eren, T.(2015). Muhasebe Meslek Mensupları Tarafından Bürolarda Kullanılan Muhasebe Paket Program Seçimi: Konya İline Yönelik Bir Araştırma. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 29(1), 83-100.

Demir, E. (2015). Kobilerin Muhasebe Paket Programı Seçim Kriterleri Ve Bu Alandaki Farkındalıkları. *International Journal of Social Science*, (33), 411-424.

Dinç, E. (1996). *Bilgisayarlı Muhasebe Sisteminin İncelenmesi Ve Türkiye'deki Bilgisayarlı Muhasebe Uygulamalarının Değerlendirilmesi*. (Yayınlanmış yüksek lisans tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon.

Hyvönen, T., Jarvinen, H. and Pellinen, J.(2006). The Role Of Standard Software Packages In Mediating Management Accounting Knowledge. *Qualitative Research in Accounting & Management,*3(2), 145-160.

Machera, R.P. and Machera, P.C.(2017). Computerised Accounting Software; A Curriculum That Enhances An Accounting Programme. *Universal Journal of Educational Research,* 5(3), 372-385.

Mızrak,S.K.(2022). *Konaklama* İşletmelerinde Kullanılan Muhasebe Paket Programlarının İşletme Verimliliğine Etkisi: *Antalya Bölgesi'nde Bir Uygulama*.(Yayımlanmış yüksek lisans tezi).Selçuk Üniversitesi, Konya.

Murat, L.(2020). *Muhasebe Paket Programlarının Ön Muhasebe ve Muhasebe Olarak Karşılaştırılması: Gebze* Örneği. (Yayımlanmış yüksek lisans tezi). Sakarya Üniversitesi,Sakarya.

Onuora, V.D.J, Samuel, K.C. and Kingsley, A.N.(2019). The Challenges Of Comprehensıve Account Audıtıng And The Rampant Use Of Accountıng Software. *European Journal of Accounting, Auditing and Finance Research*, 7(9), 71-80.

Reginato, L., Durso, S.,Nascimento, C. and Cornacchione, E.(2022). Transfer Of Learning İn Accounting Programs: The Role Of Business Games. *The International Jorunal of Management Education*, 20(1), 1-18.

Öztürk, M. (2007). *Bilgisayarlı Muhasebe Programları, Analizi ve Bir Uygulama*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Atatürk Üniversitesi, Erzurum.

Thottoli, M.M. (2021). Knowledge And Use Of Accounting Software: Evidence From Oman. *Journal of Industry - University Collaboration.* 3(1), 2-14.

Tunca, Z., Aksoy, E.,Bülbül, H. and Ömürbek, N.(2015). Selection Of Accounting Package Program Through AHP Based TOPSIS And ELECTRE Method..*NiğdeUniversity Journal of Faculty Administrative Sciences and Economics*,8(1),53-71.

TÜRMOB(2023). Erişim adresi: https://www.turmob.org.tr/istatistikler/c8172e63-2bef-4919-a86386e403bfdf0a/mes lek-mensubu-dagilim-tablosu-(sm-smmm) Erişim Tarihi: 25.05.2023

Uçar, M. ve Ertürk, S.(1999). *Tekdüzen Muhasebe Sistemine Uygun Uygulamalı Bilgisayarlı Muhasebe*. İstanbul. Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş.

Yücel, S. ve Kara, M.(2023). İşletmelerde Kullanılan Muhasebe Programlarından Memnuniyet Düzeyi Üzerine Bir Araştırma, *İşletme*, 4(2), 269-286.

Yürekli, E. ve Haşıloğlu, S.B.(2017). Evaluation Of The Factors Affecting The Purchasing Decisions Of Accounting Package Programs. *Journal of Internet Applications and Management,* 8 (1), 47-64.